ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO Muistio

Yrittäjyys ja elinkeinopolitiikka
Kati Ruohomäki 3.11.2020

HE 146/2020 vp valtion talousarvio 2021: Teemana Suomen haasteet ja toimenpiteet hiilineutraalin Suomen ja ilmastotavoitteiden edistämiseksi erityisesti TEM:n hallinnonalalla (lisäksi tuleva päästökauppakompensaatio)
Eduskunnan VaV työ- ja elinkeinojaoston kuuleminen 4.11.2020

Hallituksen budjettiesityksessä vuodelle 2021 iImastoon liittyviä taloudellisia toimia kohdistuu monille hallinnon aloille, kuten esimerkiksi liikenteeseen, verotukseen ja maatalouteen. Merkittäviä ilmastotoimia on VM:n hallinnon alan energiaverotuksen muutokset sekä TEM:n hallinnonalalla energiatuki, uusiutuvan energian tuotantotuki sekä päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotukea. Hiilineutraalisuuden edistämiseen on esitetty yhteensä noin 2,1 mrd euroa.

1 Toimialojen tiekartat auttavat eteenpäin

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan ja tukee sekä kansallista 2035 tavoitetta että EU:lle 55 % ilmastotavoitetta vuodelle 2030. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää todella suuria ilmastoinvestointeja, joten yritysten toimintaympäristö tulee olla mahdollisimman ennakoitava ja kannustava. Koronakriisin voittaminen tuo tähän merkittävästi lisää haastetta, mutta elvytysrahoituksen viisas ja ripeä käyttö lisää onnistumisen mahdollisuutta. Suomessa lisäksi TEMin kanssa yhteistyössä tehdyt toimialojen laadukkaat ilmastotiekartat antavat paljon eväitä investointien suuntaamiseen.

2 Energiaveromuutokset kannustavat teollisuutta sähköistymään

Koko talousarvioesityksen tärkein ilmastopäätös koskee teollisuuden sähköveron alentamista ja samalla fossiilisista lämmityspolttoaineista kertyvien energiaverojen palautuksen poistamista asteittain. Teollisuuden sähkövero (nyt 6,9 euroa/MWh) on alenemassa EU-minimiin (0,5 euroa/MWh) ensi vuoden alussa. Energiaveron palautus puolestaan poistuisi asteittain ns. kynnysarvoa muuttamalla. Kynnysarvoa voisi muuttaa esitettyä pienemmin askelin alkuvuosina, mikä antaisi tarvittavaa siirtymäaikaa ensimmäisenä ns. poisputoaville yrityksille. Lisäksi palveluyritysten sähkövero tulisi alentaa asteittain, ja pyrkiä saamaan kaikki yritystoiminta samaan sähköveroluokkaan.

3 TEMin energiatuet lisäävät investointeja merkittävässä määrin

Energiantuen valtuudeksi hallitus esittää 160 milj. euroa. Energiatuella pyritään ohjaamaan energiajärjestelmää tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Tuki suuntautuu uuden teknologian investointeihin sekä energiatehokkuusinvestointeihin, jotka auttavat

käynnistämään investointeja kaiken kokoisissa yrityksissä. Monet investoinnit voisivat muuten jäädä joko odottamaan tai ne hylättäisiin kokonaan.

On hyvä, että kivihiiltä korvaavien investointien tukemista ehdotetaan aikaistettavan vuodelta 2022 lisäämällä energiatuen myöntämisvaltuutta 30 milj. eurolla jo vuoden 2021 talousarviossa. Talousarvioesityksessä todetaan aivan oikein, että aikaistamalla tukipäätöksiä vuodella voidaan aikaistaa energiasektorin investointeja ja siten osaltaan elvyttää talouskehitystä.

TEM:in hallintoalalla kohdistuu myös huomattava panostus uusiutuvan energian tuotantotukeen, 283 milj. euroa. Vaikka esimerkiksi tuulivoiman kilpailukyky on kehittynyt selvästi, on jatkuvuuden kannalta tärkeää, että tuotantotuet maksetaan sovitusti.

4 Päästökauppakompensaation korvaava sähköistämistuki erittäin tärkeä yrityksille

Päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotuki on 212 milj. euroa vuonna 2021. Se maksetaan sähköintensiivisille päästökauppayrityksille hyvitykseksi, koska päästöoikeuden hinta siirtyy sähkön hintaan. Tällä tukitoimella estetään hiilivuotoa, eli päästöjen siirtymistä EU:n ulkopuolelle, sekä tasoitetaan eurooppalaisten yritysten kilpailuedellytyksiä kansainvälisessä kaupassa.

Kompensaatio on sitä saaville sähköintensiivisille yrityksille hyvin tärkeä, joten onkin hyvä, että vastaavan kaltainen ohjelma on päätetty luoda vuosille 2021–2025 (budjettivaikutus aina vuoden jäljessä). Kun ohjelma on komission valtiontuen suuntaviivojen mukainen, kokonaistuki jää aina pienemmäksi kuin Suomen saama huutokauppatulo päästökaupasta. Tukiohjelman tulisi noudattaa komission ohjeistusta, jolloin muun muassa tuen laskenta määrittyisi täsmällisesti. Lisäksi ohjeistuksessa on haluttua ehdollisuutta tehtävien ilmastotoimien suhteen. Myös ohjelman EU-notifiointi menisi sujuvasti, mikä nopeuttaisi lainvalmistelua.